

Slovenska skupnost in volitve

Izidi državnoborskih volitev in prvih neposrednih volitev v evropski parlament zgovorno kažejo, da Slovenska skupnost ni dosegla cilja, ki si ga je bila postavila pred volitvami. Kandidatna lista Furlansko gibanje - Slovenska skupnost na volitvah za poslansko zbornico v volilnem okrožju Videm, Gorica, Pordenone in Belluno ni dosegla količnika, ki je bil potreben za izvolitev enega poslanca in se temu količniku ni niti približala. Zbrala je namreč nekaj nad 36 tisoč glasov, medtem ko je količnik za izvolitev enega poslanca znašal 54 tisoč glasov. Prav tako se je ponesrečil poskus, da bi kandidatna lista valdostanskega leva — Union Valdôtaine — zbrala po vsej državi tolikšno število glasov, da bi bil izvoljen en poslanec v evropski parlament.

Prav gotovo ni lahko natančno ugotoviti vzroke in razloge, zaradi katerih sta se oba poskusa ponesrečila, kajti Slovenska skupnost ni nastopila sama in bi bilo potrebno za globljo analizo volilnih izidov dobro poznati tudi položaj znotraj ostalih strank in političnih skupin, ki so sestavljale volilno koalicijo. Kar se tiče Slovenske skupnosti, pa je treba priznati, da je v primerjavi z lanskimi deželnimi volitvami na splošno nekoliko nazadovala, kar pomeni, da so nekateri tradicionalni volivci glasovali za druge stranke tako na državnoborskih kot tudi — in tokrat še bolj očitno — na evropskih volitvah.

Kljub dvojnemu porazu pa bi si ne upali trditi, da je bila izbira deželnega vodstva Slovenske skupnosti za te volitve zgrešena. Na državnoborskih volitvah je odpovedalo predvsem Furlansko gibanje, ki v videmski in pordenonski pokrajini ni ohranilo glasov, ki jih je bilo zbralo na lanskim deželnih volitvah. Zelo občuten pa je bil osip glasov Furlanskega gibanja na evropskih volitvah.

Oblika volilnega nastopa, za katero se je odločila Slovenska skupnost, bo po našem ostala veljavna, če bo razvoj dogodkov dokazal, da je Furlansko gibanje zares življenska politična formacija in ne le nekakšna protestniška skupina, ki se pojavlja v trenutkih hude krize in se ohrani pri življenju, dokler obstajajo razlogi za protest.

Povsem drugačno pa je vprašane nastopa na volitvah za evropski parlament, kajti volilni izidi so dovolj zgovorno pokazali, da bi narodne in jezikovne manjšine v Italiji lahko izvolile svojega evropskega poslanca, če bi nastopile enotno. Lista Union

dalje na 2 strani ■

EVROPSKE VOLITVE V ITALIJI NAZADOVANJE KD in KPI ter okrepitev sredine in PSI

Izidi evropskih volitev v Italiji so potrdili splošno težnjo, ki je že prišla do izraza na volitvah za poslansko zbornico in senat. V nedeljo sta ponovno nazadovali Krščanska demokracija in komunistična partija, okrepile pa so se sredinske stranke in socialisti. Razmeroma največji uspeh so dosegli liberalci, ki so v primerjavi z državnoborskimi volitvami podvojili svoje glasove in bodo v evropskem parlamentu imeli tri predstavnike.

Volivci in volivke so tokrat glasovali nekoliko bolj »prosto«, se pravi, da na njihove izbire ni vplival strah, da bi na primer komunisti prehiteli demokristjane ali obratno. Znano je namreč, da ves čas po vojni marsikateri volivec glasuje za Krščansko demokracijo prav iz strahu, da se ne bi preveč uveljavila komunistična partija, čeprav je po svojem političnem in svetovnonazorskem prepričanju daleč od Krščanske demokracije. Ne glede na to je treba priznati, da je Krščanska demokracija ostala stranka relativne večine in torej vodilna politična sila v državi.

Komunisti tokrat niso zbrali 30 odstotkov glasov, kar pomeni, da se njihovo nazadova-

nje na volitvah nadaljuje, kar velja tudi za obe stranki skrajne leve. Gre torej za proces, ki utegne močno vplivati na stanje znotraj partije, saj je jasno, da se bodo morali Berlinguer in njegovi najožji sodelavci opravičevati pred bazo in v samem partijskem vodstvu, v okviru katerega utegne priti do kakih pomembnih sprememb.

Socialisti in socialdemokrati so lahko zadovoljni z volilnim rezultatom, saj bodo imeli v evropskem parlamentu skupno 13 predstavnikov. Njihov uspeh na evropskih volitvah pa bo po vsej verjetnosti tudi vplival na odločitve, ki jih bodo zlasti socialisti sprejeli v zvezi z nadaljnjim razvojem v državi sami, zlasti kar zadeva sestavo nove vlade. Preseneča pa rahlo nazadovanje republikanske stranke, kjer se pričinja čutiti odsotnost politika takšnega kova, kot je bil pokojni Ugo La Malfa.

Vprašanje zase predstavljao radikalci, ki so tudi tokrat rahlo napredovali. Kljub novemu uspehu menimo, da ta stranka zaradi svojega izrazito protestniškega značaja nima kdovekakšne prihodnosti.

(Dalje na 7. strani)

IZIDI EVROPSKIH VOLITEV

STRANKE	EVROPA 1979			ZBORNICA 1979	
	Glasovi	%	Sedeži	Glasovi	%
KD	12.752.602	36,5	29	14.007.594	38,3
KPI	10.343.101	29,6	24	11.107.883	30,4
PSI	3.857.436	11,0	9	3.586.256	9,8
DP	250.414	0,7	1	—	—
NSU	—	—	—	293.443	0,8
PDUP-MLS	404.794	1,1	1	501.431	1,4
PR	1.282.728	3,7	3	1.259.362	3,4
PSDI	1.511.320	4,3	4	1.403.873	3,8
PRI	895.083	2,6	2	1.106.766	3,0
PLI	1.269.560	3,6	3	708.022	1,9
SVP	196.189	0,6	1	206.264	0,6
UV	165.254	0,5	—	33.250	0,1
MSI - DN	1.907.452	5,4	4	1.324.251	5,3
Dem. Naz.	141.350	0,4	—	228.340	0,6

RADIO TRST A

■ **NEDELJA**, 17. junija, ob: 8.00 Poročila; 8.15 Dobro jutro po naše; 9.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Nediški zvon; 11.00 Kratka poročila; 11.05 Mladinski oder: »Vabilo na igro« (Miroslav Košuta), RO; 11.35 Nabožna glasba; 12.00 Poročila; 12.15 Ljudje pred mikrofonom; 12.30 Poslušajmo spet; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.30 Glasbeni drobiž; 15.00 Šport in glasba; 19.00 Poročila.

■ **PONEDELJEK**, 18. junija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Četrta dimenzija; 9.00 Kratka poročila; 9.05 Dalmatinske pesmi; 9.30 Filološki utrinki; 10.00 Kratka poročila; 10.05 »Naša pesem« v Mariboru in »Cesare Augusto Seghizzi« v Gorici; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Radi smo jih poslušali; 12.00 Ribe in morje; 13.00 Poročila; 13.15 Slovenski samospevi; 13.30 Socialna problematika; 14.00 Novice; 14.10 Kulturna beležnica; 14.20 Glasbeni ping pong; 15.30 Kratka poročila; 16.30 Pravljičja v nadaljevanjih - Fran Levstik; »Martin Krpan«; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 17.45 S pesmijo po svetu; 18.00 Kratka poročila; 18.05 Kulturni prostor; 19.00 Poročila.

■ **TOREK**, 19. junija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Ženska stran neba; 9.00 Kratka poročila; 9.05 Orkestri in zbori; 9.30 Slovenski naravni dragulji; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Glasba v baroku; 11.00 Naš podlistek - Križanovska: »Nemeza«; 11.30 Kratka poročila; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 14.00 Novice; 14.10 Literarni utrinki; 14.20 Od prvih uspehov do danes; 15.00 Mladi izvajavci; 15.30 Kratka poročila; 15.35 Poglejmo v izložbo plošč; 16.30 Čudoviti otroški svet; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 17.35 S pesmijo po svetu; 18.00 Kratka poročila; 18.05 Kulturni prostor; 19.00 Poročila.

■ **SREDA**, 20. junija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Na prođu Glinščice; 9.00 Kratka poročila; 9.05 Slovenski izvajavci lahke glasbe; 9.30 Male besede o velikih stvareh; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Za ljubitelje operne glasbe; 11.30 Kratka poročila; 12.00 Radio klopotič; 12.30 »—6«; 13.00 Poročila; 13.15 Od solista do zborja; 14.00 Novice; 14.10 Mladi pisci; 14.20 Ključite Trst 31065; 15.30 Kratka poročila; 16.30 Otroci pojo; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kratka poročila; 18.05 »Operacija srca« (Boris Pahor), režija Jože Babič; 18.40 Naši stari znanci; 19.00 Poročila.

■ **ČETRTEK**, 21. junija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Jutranji almanah; 9.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila; 11.00 Naš podlistek - Križanovska: »Nemeza«; 11.30 Kratka poročila; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 Naši zbori; 13.35 Prijeten popoldan z ansamblom Avsenik; 14.00 Novice; 14.10 Danes bomo govorili o ...; 15.00 Jugotonov expres; 15.30 Kratka poročila; 15.35 Vodič po glasbeni umetnosti; 16.30 Kje je napaka?; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kratka poročila; 18.05 Svoboda je terapijska; 18.30 Priljubljeni odlomki iz oper; 19.00 Poročila.

■ **PETEK**, 22. junija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Ženska stran neba; 9.00 Kratka poročila; 9.30 Iz beležnice Irene Zerjal; 10.00 Kratka poročila; 11.30 Kratka poročila; 12.00 V starih časih; 13.00 Poročila; 13.15 Letošnja revija »Primorska poje«; 14.00 Novice; 14.10 Mladi znanstveni raziskovalci; 15.30 Kratka poročila; 15.35 Na goriškem valu; 16.30 Otroški vtiljak; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kratka poročila; 18.05 Kulturni prostor; 19.00 Poročila.

■ **SOBOTA**, 23. junija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Radijski trim; 9.00 Kratka poročila; 9.05 Pesmi jugoslovanskih avtorjev; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Z naših koncertnih odrov; 11.00 Čas in družba; 11.30 Kratka poročila; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 Pa se sliš; 14.00 Novice; 14.10 Slovenske povojne revije v Italiji; 15.30 Kratka poročila; 16.30 Odpri mo knjigo pravljic; 17.00 Kratka poročila; 18.00 Kratka poročila; 18.05 »Arija iz Wagnerja« (Alojz Rebula), RO; 18.45 Vera in naš čas; 19.00 Poročila.

Koliko oblasti bo imel evropski parlament?

Volivne zadeve za »evropski parlament« so zasenčile pravi pomen volitev. Sele s časom se bo javnost zavedla stvarnosti novega direktno izvoljenega evropskega parlamenta v primerjavi z dosedanjim, ki je bil imenovan od državnih parlamentov. Novi parlament bo imel več ugleda, ne bo pa imel v bistvu več oblasti, kajti še vedno bo imel v bistvu samo posvetovalno oziroma zgolj predlagateljsko vlogo. V resnici pa tudi to ni točno, kajti čeprav bo v bistvu samo predlagal in potrjeval odločitve Evropskega sveta, bo imel dejansko toliko oblasti, kolikor si je bo znal priboriti oziroma si je vzeti. Če se bo vdal strankarski igri ali če bo podlegel nacionalnim nasprotstvom, si bo kaj hitro zapravil tako ugled kot pravo politično in gospodarsko moč ter

bodo pojavljale ovire, katerih morda še nihče ne vidi in nihče ne misli nanje. Treba jih bo pač sproti premagovati, kakor se bodo pojavljale. Po drugi strani pa se tudi ne bi smeli predajati prevelikemu pesimizmu in se vdati v usodo, če stvari ne bodo šle tako, kakor je zamišljeno, zlasti če ne bodo šle v začetku po načrtu. Evropa se v pogledu svojega skupnega izvoljenega predstavništva šele uči hoditi in najbrž bo trajalo nekaj časa, preden bo zares shodila. Toda nekoč bo gotovo shodila. Čim bolj naravno se bo to zgodilo, tem boljše. Prehitevanje razvoja bi bilo škodljivo. Izvoljeni evropski parlament ne bo mogel v polni meri delovati toliko časa, dokler narodi Združene Evrope ne bodo dozoreli za tako sodelovanje, in danes gotovo še niso vsi povsem zreli za to. To lahko spoznamo po raznih znakih in ne nazadnje tudi po tako različni udeležbi na prvih evropskih parlamentarnih volitvah, čeprav to morda niti ni najvažnejši kriterij, saj potem bi morali ravno italijanskemu narodu prisoditi največ čuta za evropsko vzajemnost, kar najbrž ne drži.

Nadnacionalni evropski parlament ne bo smel posiljevati volje in svobode posameznih držav in narodov, saj drugače bi se prej ali slej spremenil v nov »evropski« imperializem, ki bi služil predvsem koristim najmočnejših. Glavno in vrhovno načelo evropskega parlamenta bo zato moralo biti, da se ne sprevrže v kako novo hegemonijo velikih, mogočnih in bogatih ter zagotovitev pravičnosti in enakopravnosti za vse, tako za tiste, ki so zraven, kot za tiste, ki so zunaj, da se Združena Evropa ne bo spremenila v kak zaprt tabor. Njen namen gotovo ni ta. In eden izmed namenov izvoljenega evropskega parlamenta mora biti prav ta, da to prepreči in da krmari Evropsko skupnost v pravo, demokratično smer.

—○—

Tudi v Sloveniji tožijo nad hudo stanovanjsko krizo. Kriva je predvsem inflacija.

—○—

Papež he je močno utrujen vrnil z obiska na Poljskem v Vatikan, vendar pa zelo vesel. Pri vrnitvi ga je pozdravil tudi ministrski predsednik Andreotti.

IZVOLJENI POSLANCI V SEVEROVZHODNEM OKROŽJU

KD: Gustavo Selva, Flaminio Piccoli, Mariano Rumor, Giovanni Bersani, Arnaldo Colleselli in Paola Gaiotti De Biase.

KPI: Nilde Iotti, Guido Fanti, Domenico Ceravolo, Maria Fabrizia Baduel in Anselmo Gouthier.

PSI: Carlo Ripa di Meana in Gaetano Arfe.

PSDI: Flavio Orlandi.

PLI: Enzo Bettiza.

PR: Marco Pannella.

SVP: Joachin Dalsass.

bo ostal le še prazna forma. Če pa bo imel pred očmi prave evropske interese in bo postavljaj resnične koristi Evropske skupnosti nad interese svojega političnega bloka in interese lastne države, bo lahko igral velikansko vlogo v okviru Evropske skupnosti in vse Evrope. Njegov vpliv bo segel preko okvira Združene Evrope in bo vplival tudi na ostalo demokratično Evropo. Tudi vse ostale evropske države bodo morale računati z njim kot z novim močnim dejavnikom evropske politike na vseh področjih.

Ne smeli bi se sicer vdajati prevelikemu optimizmu, glede na izkušnje, ki jih imamo doslej z Združeno Evropo, t. j. s Skupnim trgov; skoraj gotovo je, da se

Slovenska skupnost in volitve

■ nadaljevanje s 1. strani

Valdôtaine je zbrala kakih 160 tisoč glasov, lista Južnotirolske ljudske stranke pa kakih 190 tisoč, ki bi bili skupno več kot dovolj za izvolitev enega poslanca v evropski parlament.

Zato se je treba vprašati, zakaj so Južni Tiroinci odklonili skupni nastop z ostalimi manjšinami in se raje odločili za povezavo s Krščansko demokracijo. Zdi se, da predvsem niso zaupali ostalim manjšinam, da niso verjeli v resnost njihovih namenov, da ne omenjamo znanega dejstva, in sicer, da se Južni Tiroinci dejansko ne zanimajo

za usodo ostalih narodnih manjšin v Italiji in zlasti ne za usodo slovenske manjšine. Krivda za takšno stanje prav gotovo ni samo pri Južnih Tiroincih, saj je bilo s slovenske strani verjetno premalo poskusov za medsebojno poznavanje, kaj šele za kako tesnejše sodelovanje.

Zadne evropske volitve pa so jasno pokazale, da je ne glede na za manjšine krivično volilno zakonodajo enotni volilni nastop manjšinskih političnih organizacij ne samo možen, temveč tudi edini, če hočemo, da bodo manjšine zastopane v najvišjem predstavniskem organu Evropske gospodarske skupnosti.

EINSTEINOVO LETO

Sončni mrk leta 1919

Zadnjič smo zapisali nekaj besed o splošni relativnosti teoriji, ki jo je Einstein objavil sredi divjanja vojne vihre leta 1916. Videli smo, kako po njegovem pojmovanju težnosti ne gre pojmovati kot silo pač pa prej kot lastnost prostora in časa v štiri-dimenzionalni stvarnosti, v katero je zaobjel Einsteinov pogled na svet. V tej predstavi o svetu tvar spreminja lastnosti prostora in časa okrog sebe. Naše Sonce, pa tudi planeti, galaksije in materija sploh, ukripljajo prostor in čas, ki jih obdaja. Planetov ne drži v eliptični tirnici okrog Sonca težnost, pač pa se premikajo po ukripljenih tirih prostora in časa.

Ta podoba o svetu in vesolju je precej daleč od tiste, do katere se je človekov duh z muko dokopal skozi stoletja ter jo končno zajel v kristalno prozornost matematičnih enačb Newtonove Nebesne mehanike. Toda z njo je bilo na primer mogoče razložiti majhno anomalijo v premikih planeta Merkurja, ki je z zakoni tradicionalne mehanike ni bilo mogoče razrešiti. V enem stoletju se Soncu najbližja točka na eliptični poti planeta Merkurja premakne za 43 sekund stopinje več, kot to napovedujejo enačbe. Razlika je majhna, toda v eksaktnih vedah je tudi majhna razlika enako pomembna kot velika in dejansko jo je bilo mogoče odpraviti šele z Einsteinovimi enačbami.

Kljub temu, pa je bilo zanimanje za Einsteina in njegove težko dojemljive teorije še vedno omejeno na ozek krog strokovnjakov. V širši javnosti je zaslovel šele, ko je tudi eksperiment potrdil, da so napovedi njegovih relativnostnih enačb pravilne.

Kako je do te preveritve prišlo, bo morda še najlepše razložil eden od slavnih Einsteinovih miselnih eksperimentov. Denimo, da smo v dvigalu, ki potuje s hitrostjo, ki se približuje hitrosti svetlobe. Na steni dvigala je luknja in skozi njo sije svetlobni pramen in sicer od desne proti levi. Istočasno pa se dvigalo pomika navzgor. Zaradi tega

bo svetlobni pramen dosegel nasprotno steno bližje tlam. Toda v dvigalu čutimo samo »težnost«, ki nam jo daje pospešek, zato bomo logično sklepali, da težnost ukriplja svetlobo.

Če to prenesemo na vesoljsko dogajanje, vidimo, da relativnostna teorija predvideva, kako bo na primer naše Sonce upognilo pramen svetlobe, ki ga oddaja oddaljena zvezda, ko ta pramen potuje zelo blizu Sonca. Posledica bo ta, da bomo zvezdo zaznali drugje, kot v resnici je. Premik znaša po Einsteinovih enačbah 1,75 sekunde loka. Sprememba je zelo majhna, toda tudi v daljnem letu 1919 jo je bilo že mogoče s takratnimi astronomskimi instrumenti zaznati. 29. maja tega leta je bil sončni mrk, ki je bil dobro viden na otoku Principe ob zahodnoafriški obali. To je bilo kot nalašč za preveritev Einsteinovih napovedi. Če hočemo namreč opazovati nebesni predmet, ki je v bližini Sonca, je to v normalnih okoliščinah nemogoče, ker ga močno sončno žarčenje neusmiljeno prekrije. Opazovati ga je zato moč šele med popolnim sončnim mrkom. In prav to je tedaj opravil britanski astronom Arthur Edding-

ton. Rezultati njegovih meritev so se skoro do potankosti ujemali z vrednostmi, ki so jih napovedovale Einsteinove enačbe.

V fizikalnih vedah je eksperimentalna preveritev vedno bistvenega pomena. Dejstvo, da je en sam človek z matematičnimi sredstvi lahko spremenil predstavo o stvarstvu, in da njegove napovedi podpirajo tudi eksperimenti, je seveda sprožilo vihar v znanstvenih krogih in razburjenje se je čez noč razširilo tudi med nestrokovnjake v javnost. Vnela se je ljudska fantazija. Vsi bi bili radi spoznali skrivnosti relativnosti in zato so o njej začeli na široko pisati v časopisju in v poljudno znanstvenih delih. Nezaupanje do časnikaarjev, ki je v poznejših letih označevalo Einsteinov odnos do javnih obveščevalnih sredstev, se je verjetno porodilo prav v teh letih nenadne slave med široko javnostjo in s tem povezanega stalnega nadlegovanja s strani časnikaarjev. Še najbolj pa je javnim obveščevalnim sredstvom zameril približnosti in netočnosti, ki so jih nujno zagrešila, ko so skušala popularizirati znanje, ki ga je lahko razumela le majhna elita celo med fiziki in matematiki. Da je to res, lepo kaže šaljivi odgovor, ki ga je dal med intervjujem Eddington, ko so ga vprašali, če je res, da samo tri osebe razumejo relativnost. Astronom se je namuznil in vpraševalcem z nasmehom odvrnil: »Trenutno skušam ugotoviti, kdo bi lahko bila tretja oseba.«

Evropska skupnost in narodne manjšine

Ena izmed skrb vzbujajočih stvari v Evropski skupnosti, zlasti zdaj, ko je dobila izvoljeni parlament, je predstavnštvo manjšin. Zadeva z neuspelo volitvijo predstavnika valdaostanskega in slovenskega predstavnika je le še bolj opozorila na ta problem, ki je bil že prej aktualen. Zgodilo se je, da so zastopane zdaj v Evropskem parlamentu le nekatere manjšine, ki so bile v tem posebej favorizirane, druge pa ne. Tako so npr. dobili svojega zastopnika Južni Tirolci in to ne samo zaradi svoje relativne številčnosti, ampak tudi zaradi posebne povezave s Krščansko demokracijo, ki jim je zagotovila enega svojih zagotovo izvoljenih

predstavnikov. V Evropski parlament bo prišla tudi irska manjšina na Severnem Irskem, ki bo imela enega predstavnika, medtem ko bosta dva pripadla protestantski večini, ki se ima za angleško-škotsko. Zastopani bodo tudi Eskimi na Groenlandiji, ki bodo dobili svojega predstavnika v okviru danskega predstavnštva, čeprav Groenlandci še zdaleč ne dosegaajo kvoruma in sami zase ne bi mogli doseči predstavnštva.

Toda medtem ko bi bili Irci na Severnem Irskem, Južni Tirolci, Valdaostanci, Groenlandci, Danci v Severni Nemčiji in še nekatere drugi zastopani, tudi če bi ne izvolili lastnega predstavnika, kajti v evropskem parlamentu so tudi redno izvoljeni njihovi rojaki iz matične države ali taki, katere jim garantira matična država, pa za Slovence to ne velja.

(Dalje na 8. strani)

Kako je sestavljen novi evropski parlament

Novi evropski parlament je še zelo nepopoln, med drugim šteje premalo poslancev, kar je razvidno ravno tudi iz dejstva, da na ta način nacionalna zastopstva ne bodo zadosti zastopana in razvejana in da ni mogoče spraviti vanj narodnih manjšin. Tak, kot je, je še preveč odvisen od posameznih držav in premalo neodvisen. Precej zmede bo tudi glede sej, tajništev in komisij, razdeljenih med Strasburgom, Brusljem in Luksemburgom.

Kar zadeva število poslancev v evropskem parlamentu, jih je zdaj vseh skupaj 410. Posamezne države jih imajo: Nemčija 81, Anglija 81, Francija 81, Belgija 24, Luksemburg 6, Holandija 25, Danska 15, Irska 15, Italija 81. Ta razdelitev je bila napravljena na osnovi prebivavstva in zelo posplošena.

Evropski parlament bo razdeljen v velike politične in ideološke bloke. Najmočnejši bo

socialistični (socialnodemokratski), le za odtenek šibkejši bo krščanskodemokratski, za polovico manjši bo konservativni, komunistični, demokratsko-liberalni itd. Kakšne širše povezave bodo nastale, še ni mogoče reči. Komunisti bodo imeli 44 poslancev, od katerih pa jih bo kar 24 italijanskih. Proporc volivcev, ki ga je zahtevala izvolitev posameznega poslanca, seveda ni bil v vseh državah enak.

Italija bo zastopana v evropskem parlamentu, kot rečeno, z 81 poslanci, ki so bili izvoljeni na slednjih listah: DC (29), PCI (24), PSI (9), MSI (4), PSDI (4), PRI (2), PLI (3), PDUP (1), radikali (3), SVP (1) DP (1). Druge liste niso izvolile poslancev v evropski parlament. Mandat bo trajal pet let.

Evropski parlament bo imel prvo sejo 17. julija.

DEŽELNI ODBOR ZA KULTURNE POBUDE

Deželna uprava Furlanije - Julijske krajine je sklenila dati krepko pomoč za izboljšanje in razvoj kulturne dejavnosti v deželi. Deželni odbor je pripravil v ta namen poseben zakonski osnutek, ki določa v ta namen eno milijardo in 900 milijonov lir. Od tega bo šlo 850 milijonov za podpore kulturnim ustanovam vsedeželnega značaja, 100 milijonov za kulturne izmenjave z drugimi deželami in drugimi državami, 50 milijonov za mladinske meddržavne prireditve, 150 milijonov deželnemu gledališču za financiranje določenih načrtov, 750 milijonov za financiranje ustanov in kulturnih krožkov. Besedilo, ki ga imamo v rokah (agencijska vest), ničesar ne pojasni in ne omeni o podpori Slovenskemu gledališču v Trstu.

Ob zaključku sezone Stalnega slovenskega gledališča v Trstu

S komedijo Mihaila Bulgakova »Ivan Vasiljevič« se je zaključila letošnja sezona SSG v Trstu. Zaključni sestanek kolektiva je bil 31. maja in ob tej priložnosti je ravnatelj SSG Miroslav Košuta kratko spregovoril tudi o delovanju in stanju gledališča v letošnji sezoni. Omenil je, da je bila sezona razmeroma dobra, s precejšnjim številom predstav, uprizorjena pa so bila vsa dela, ki jih je predvideval repertoar, razen Cijakovega »Neurja«, in pridružila se jim je še priredba Andersenove »Snežne kraljice«, ki od začetka ni bila predvidena. Izmed predstav je zlasti komedija Mihaila Bulgakova »Ivan Vasiljevič« dobila velik odmev pri publiku in bila je tudi pri kritiki deležna izredno dobrih ocen. Bila je torej povsem primeren zaključek letošnje sezone.

Ravnatelj jet še dodal, da bo zahtevala nadaljnja izbira repertoarja veliko previdnosti. Planirati bo treba v glavnem manj zahtevne predstave, s katerimi bo lahko gledališki ansambel brez posebnih težav nastopal po različnih krajih in tako še razširil svoje delovanje.

Vse bolj pereč postaja tudi problem igralskih sil. Primanjkuje predvsem mladih moči, ki bi se aktivno vključile v ansambel in ga poživile. V zadnjem času se sicer nakazujejo neke možnosti v okviru dramske šole, kjer je bilo vpisanih 53 gojencev in nekateri zelo dobro obetajo, vendar bo nanje treba čakati še nekaj časa, gledališču pa so potrebni mladi igralci takoj.

Končno je Miroslav Košuta omenil še hudo finančno stisko, ki ni prav nič popustila, čeprav je bilo gledališče priznано kot ustanova z javno uporabo. Zaradi pomanjkanja zakona o gledališki dejavnosti je ob vseh ministrskih predpisih in normah situacija v našem gledališču še vedno mračna. Prispevki so se zadnje čase še znižali, tako da je položaj izredno kritičen.

Sezono 1978-79 je SSG otvorilo s Krležovo »Lodo«. S to predstavo se je gledališče spomnilo 85. letnice življenja Miroslava Krleže, enega izmed največjih literarnih osebnosti sodobne jugoslovanske književnosti. Odrska postavitev dela je dobila veliko večji odziv pri publiku kot pri kritiki, saj jo je občinstvo izredno dobro sprejelo. Pri 30. novitvah predstave je bilo prisotnih 8.607 obiskovalcev.

TELOVSKA PROCESIJA V TRSTU

Prihodnjo nedeljo, 17. t.m., na praznik Sv. Rešnjega Telesa bo v Trstu telovska procesija. Slovenski duhovniki vabijo slovenske vernike, naj se polnoštevilno udeležijo procesije, ki naj združi po zgodovinskem škofijskem zborovanju vse vernike tržaške škofije. Slovenski verniki se bodo zbrali ob 17. uri na trgu pred cerkvijo sv. Antona. V procesijo bodo vstopili za slovenskimi šolskimi sestrami v drugem delu za baldahinom.

Tudi Goldonijev »Nergač«, druga predstava v abonmaju, je bil pri občinstvu deležen dobrega sprejema in prav tako doživel 30 ponovitev, katerim je prisostvovalo 7.132 obiskovalcev.

S predstavo »Mati Korajža in njeni otroci« smo imeli po dolgem času zopet možnost, da smo se srečali z Brechtom, z njegovo izrazito kritiko voj-

nih razmer in nečloveških posegov, ki so v vojni tako pogosti. Režiser je v predstavo vnesel nekaj novosti in je s svojim delom polemično posegel v vsa vojna razmerja današnjega časa. Zaradi impozantne scene so bila gostovanja s tem delom onemogočena in predstav je bilo le 13, s 3.912 obiskovalci.

Kot zadnje delo v abonmaju je gledališče uprizorilo komedijo Mihaila Bulgakova »Ivan Vasiljevič«. Predstava je bila deležna pri kritiki velikega priznanja, pri publiku pa izrednega navdušenja. Ker je bilo delo postavljeno na oder šele ob koncu sezone, je bilo doslej le 10 ponovitev, katerim je prisostvovalo 3.623 gledalcev, vendar bo ostalo na repertoarju še vsa prihodnja sezona in septembra je že predvideno gostovanje v Ljubljani.

Izven abonmaja so igralci v letošnji sezoni študirali Ruzantejevo delo »Pomjenki«, s katerim so obiskali številne odre po raznih vaseh na Tržaškem in Goriškem. Predstava je bila deležna dobre ga sprejema in 14 ponovitev.

Velika pozornost je bila posvečena tudi mladinskim predstavam in sodelovanju s šolami. V prvi vrsti moramo tu omeniti mladinsko igro Erika Vosa »Plešočli osliček«, ki so jo zlasti najmlajši izredno dobro sprejeli. Predstava je doživela 20 ponovitev, katerim je prisostvovalo 5.207 mladih gledalcev.

Z dokumentarno lepljenko »Bazovica« Miroslava Košute in Maria Uršiča, v katero so bili med dokumentarno gradivo vpleteni tudi odlomki literarnih del, je SSG stopilo v šole in vzpostavilo direkten odnos z dijaki. Tako delovanje bo gotovo pripomoglo k širšemu poznavanju gledališča in njegove stvarnosti, približalo ga bo mlajši publiku in

mu dalo možnost, da si med mladimi vzgoji tisti krog ljudi, ki ga bo nadalje spremljal in ob njem rastel.

Za osnovnošolske otroke in otroke iz vrtca je bila prirejena Andersenova »Snežna kraljica«. Tudi s to predstavo so igralci gostovali po šolah in vrtcih; otroci so bili tu neposredno vključeni v predstavo in so osebno sodelovali z junaki iz pravljice. Nov poizkus in nadaljnje zблиžanje z mladimi gledalci sta bila deležna velikega uspeha. Predstava je doslej doživela 23 ponovitev.

Gledališki ansambel je v letošnji sezoni obnovil še nekatere uspešnejše predstave iz prejšnjih let. To so bile Alda Nicolaja »Stara garda« (5 ponovitev), »Vrtinec« Kole Čašule (3 ponovitve) in »Sedma zapoved: kradi malo manj« Daria Foja (22 ponovitev), s katero je SSG med drugim gostovalo v ljubljanski Drami in na Borštnikovem srečanju.

Končno je bilo organiziranih še 40 nastopov znanega pantomimika Andresa Valdesa.

Zelo uspešna so bila v letošnji sezoni tudi gostovanja raznih gledaliških ansamblov iz Jugoslavije. Posebnega odmeva in nadvse ugodne kritike je bila deležna »Staromodna komedija« Alekseja Arbuzova, s katero je pri nas gostovala Drama SNG iz Ljubljane. Gledališče Komedija iz Zagreba nam je predstavilo glasbeno komedijo Josepha Steinha »Goslač na strehi« in imelo z njo veliko uspeha. Mestno gledališče ljubljansko se je v Trstu predstavilo z odlično uprizoritvijo Cankarjevega »Kralja na Betajnovi« in ker je bila iz tehničnih razlogov postavitev tega dela v Gorici nemogoča, je tam gostovalo z Mrožkovim delom »Grbavec«.

V celoti je Stalno slovensko gledališče pripravilo 237 predstav, od tega 216 lastnih, katere si je ogledalo 56.272 ljudi. Vrednost teh števil nam postane jasna šele, če pomislimo, s kakšnimi težavami se spopada naše gledališče in v kakšnih stiskah ustvarja.

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE
V TRSTU

Prvo Tončičevo nagrado je dobila Alenka Rebula

Pred kratkim je bil v Trstu občni zbor Slovenskega visokošolskega sklada »Sergij Tončič«. O delovanju tega sklada je poročal predsednik prof. Pavle Merku, ki je med drugim dejal:

»Dne 3. novembra lani je umrl dr. Frane Tončič, prvi pobudnik za ustanovitev Sklada in njegov prvi podpornik. V svoji oporoki je zapustil stanovanje na ul. R. Manna 20, Skladu z izrecnim priporočilom, naj Sklad ukrene z njim po svoji uvidenosti v korist našim visokošolcem. V imenu Sklada sem se udeležil objave Tončičeve oporoke pri notarju Vladimiru Clarichu in sprejel darilo. Kakor hitro bodo formalnosti v zvezi s tem končane ter v skladu z dolžnostmi, ki jih Skladu nalaga zakon, ker nosi oznako »ente morale«, bo moral novi odbor dokončno sprejeti dediščino in takoj ukreniti z njo po priporočilu v oporoki sami.

Upravni odbor Sklada je na seji dne 11. decembra lani sklenil počastiti spomin velikega človeka in Slovenca dr. Franeta Tončiča z razpisom nagrade, ki nosi njegovo ime, za najboljšo študijo izpod peresa slovenskega visokošolca v Italiji, nastalo ali objavljeno v letih 1977 in 1978; o razpisu je zatem poročal ves slovenski tisk v Italiji. O izidu razpisa bo govor kmalu; vendar želim takoj poudariti, da je zanimanje za nagrado »Dr. Frane Tončič« pri študentih in v javnosti bilo več kot zadovoljivo; zato priporoča upravni odbor, ki konča danes svoje delo, novemu odboru, naj razpiše nagrado tudi vnaprej vsako leto.

S smrtjo dr. F. Tončiča je Sklad zgubil tudi svojega skrbnika v pravnih zadevah: takoj po njegovi smrti je ponudil pravno asistenco Skladu odvetnik dr. Drago Štoka, ki se mu zato v imenu nas vseh najlepše zahvaljujem.

Pri svojem delu je skušal odbor doseči dvoje: najprej je skušal z okrožnico vsem slovenskim študentom v Italiji opozoriti, da mu spremembe statuta nalagajo dolžnost, skrbeti za vse slovenske študente v Italiji in ne samo za študente na Tržaškem; ter z okrožnico bivšim študentom je skušal razširiti krog članov Sklada in s tem krog podpornikov, da si tako s članarino, določeno v znesku 10.000 (desettisoč) lir, zagotavlja dohodke, ki so potrebni za podporo študentov.

Nato je odbor določil načine in obseg podpor študentom. Po ugotovitvi, da so se razmere v poslednjem desetletju spremenile, je odbor skušal najprej ugotoviti, kateri način podpiranja je primernejši in koristnejši, ter je sklenil razširiti oblike podpiranja v skladu z imetjem. Medtem ko se je odbor omejeval v prejšnjih letih na nakup knjig študentom, ki so za to prosili, je začel odbor letos deliti prispevke za potne stroške študentom, ki živijo daleč od kraja, v katerem obiskujejo visoko šolo, in prispevke za stroške, ko pripravljajo disertacijo.

Odziv študentov je bil razveseljiv, vendar bi lahko bil večji: posebno študentje z Goriškega in iz Benečije bi lahko v večji meri uživali usluge, ki

(Dalje na 7. strani)

Uveljavitev Slovenske skupnosti na Goriškem

Takoj po parlamentarnih volitvah je pokrajinski tajnik Slovenske skupnosti na Goriškem Marjan Terpin dal izjavo, v kateri je najprej ugotovil, da je bila odločitev SSK za skupen nastop s Furlanskim gibanjem zahtevna, obenem pa tudi tvegana, saj je bilo pričakovati, da bo ta skupen nastop predstavljal velike težave, nerazumevanje in tudi nasprotovanje. »Vendar je rezultat volitev pokazal, da so volivci Slovenske skupnosti bolj kot kdaj enotni in smo zato v glavnem ohranili vse glasove. Jasno je, da smo tudi upali v boljši uspeh Furlanov, kar pa nas ne navdaja z malodušjem, saj je to bil prvi poskus, da smo končno prelomili tisočletni zid, ki je ločeval sosedne ljudi«.

Menimo, da je ta izjava povsem realna in da je končno le šlo za uveljavitev slovenske stranke na Goriškem. Volivci so razumeli poziv SSK in, bi lahko rekli, kompaktno volili za simbol furlanske liste. Gotovo se bo komu zdelo, da so ti glasovi zavrženi, v določeni meri je to lahko tudi res, a prav tako je neizpodbitno, da SSK na Goriškem lahko računa na veliko skupino zvestih volivcev in da stalno napreduje. Če pregledamo rezultate volitev zadnjih let, lahko ugotovimo predvsem to, da si je SSK pri nas zagotovila široko podporo slovenskih volivcev, ki tudi v težkih in včasih nemogočih okoliščinah oddajo svoj glas slovenski stranki. To smo lahko opazili tudi letos, še vidneje pa ob lanskih pokrajinskih volitvah, ko je SSK prejela rekordno število glasov. Če bi istočasno volili tudi za občinski svet, bi si lahko pridobili še en sedež v občinskem svetu v Gorici. Te volitve pa bodo že prihodnje leto in zato je nujno, da goriško vodstvo takoj začne misliti na izbiro kandidatov in volilnega programa. Če pomislimo, da je SSK v občini Gorici na volitvah za italijanski parlament prejela nad 1700 glasov, ni skoraj dvoma, da bo to število prihodnje leto lahko krepko prekosila s primerno propagando in dobro organizacijo. Gotovo je, da so pred dvema tednoma volili tudi goriški Furlani za skupno furlansko-slovensko listo, a teh verjetno ni bilo izredno veliko. Res je tudi, da so nekateri Slovenci volili za Krščansko demokracijo, kot je razvidno iz volilnih rezultatov po nekaterih tipično slovenskih voliščih, kot je bilo tudi mogoče predvideti, a ti se bodo gotovo odločili za sloven-

sko stranko na občinskih volitvah. Kaj bo pokazala bodočnost, ne vemo; te premike pa mora goriško tajništvo imeti stalno pred očmi.

Če skušamo podati nekaj splošnih vtisov o teh državnih volitvah, moramo najprej ugotoviti — poleg že omenjenega — da v goriški občini ni Krščanska demokracija ohranila svojih glasov, oziroma ravno obratno; osip glasov je bil tako občuten, da se marsikdo že resno vprašuje, kaj se bo zgodilo, če se ta rezultat ponovi prihodnje leto ali če se bo število glasov še celo znižalo. V glavnem se utrjuje vtis, da je treba krivdo za to iskati v zgrešenem vodenju občinske uprave, kar ne more držati stoodstotno. Del resnice pa je le tudi v tem. Vsekakor bi morala vodilna stranka na Goriškem še povečati število glasov, če bi hotela poslati senatorja ali poslanca v Rim. Praktično se je zgodilo to, kar so številni predvideli in sicer, da Gorica nima svojega predstavnika v rimskem parlamentu. Z Goriškega je bil izvoljen samo senator Bacicchi, komunist, za katerega se je že prej vedelo, da bo izvoljen in tudi ta senator nima stalnega stika z goriškimi političnimi krogi, kar negativno vpliva na goriški položaj, saj je skoraj vsem razumljivo, da se glavna politika »igra« v Gorici.

Ostale stranke so gotovo razočarane nad temi rezultati, čeprav smo bili itak že vsi pripravljeni tudi »psihično«, da goriški senator ali po-

slanec ne bo imel mesta v rimskem parlamentu. Razočaranje je precejšnje tudi v socialistični stranki, ki je zabeležila določen padec svojih glasov in to tudi v slovenskih krajih in občinah, tako da je med levo usmerjenimi Slovenci prevladovala težnja glasovanja za komunistično partijo. Razočarani bi morali biti tudi Slovenci, ki so glasovali za Furlansko gibanje in z njimi vsi, ki smo tako ali drugače podpirali to izbiro. Vendar se z osebnega vidika ne smatramo v ničemer prikrajšani, ravno obratno: dobili smo potrdilo slovenskih volivcev, ki so tudi tokrat dokazali z visokim številom oddanih glasov in preferenc, da je bila izbira SSK politično zrela; konec koncev ena izgubljena bitka ni še dokaz, da je tudi »vojna« izgubljena. Niti čez leto dni bomo zopet glasovali, takrat pa bo volilni boj prav gotovo zanimivejši, ne samo za SSK ampak tudi za ostale stranke, saj iz zadnjih volilnih rezultatov je razvidno, da bi se razmerje sil v goriškem občinskem svetu znatno spremenilo, če se bo ponovil letošnji volilni izid. In tako bi verjetno imeli opravka tudi v Gorici z dvema ali tremi radikalcem in z okrepitevijo socialdemokratov ter liberalcev — goriški »melon« pa ni še verjetno dovolj zrel. Omejili smo se na situacijo v goriški občini, kar je v tem trenutku posebno zanimivo za vse stranke, zlasti pa še za slovensko stranko, ki ima vse možnosti okrepiti svoj položaj v mestu in okoliških vaseh, opozoriti na nerešitev naših bistvenih vprašanj ter pred javnostjo razkrinkati skrajno meglino in nevsebinsko igračkanje vsedravnih strank tudi na lokalni ravni.

A. V.

Zaključek šolskega leta

Zaradi predčasnih volitev se je šolsko leto zaključilo že konec maja in v teh dneh so po oglasnih deskah razobešeni izidi naših dijakov; zaenkrat poznamo samo izide gimnazije-liceja ter trgovske šole. Na splošno lahko ugotovimo, da so dijaki bili precej uspešni, v tretjem liceju in v tretjem ter petem razredu trgovske so bili vsi pripuščeni k veliki oz. mali maturi. Na gimnaziji-liceju pet dijakov ima popravne izpite, dva sta zavrjnena, na trgovski šoli pa je bila »čistka« nekoliko bolj solidna: sedem zavrjenih in 21 dijakov s popravnimi izpiti; ob tem pa je treba tudi povedati, da je število dijakov na trgovskem zavodu višje, a v odstotkih so izidi na liceju in gimnaziji znatno

boljši. Sledeči dijaki so letos z uspehom opravili svojo šolsko dolžnost.

Klasična gimnazija-licej »Primož Trubar«

- IV. gimnazija: Boris Čotar, Eva Orzan, Magda Prinčič;
- V. gimnazija: Katja Bavcon, Nadja Grusovin, Katja Lavrenčič, Majda Pelicon, Samo Sanzin, Damjan Terpin, Aleš Waltritsch;
- I. licej: Ivan Bertolini, Denis Koncut, Igor Košuta, David Klanjšček, Niko Komjanc, Hilarij Lavrenčič, Mirjam Simčič in Andrej Sirk;
- II. licej: Danja Bregant, Marjana Čeudek, Aleš Figelj, Damjan Jarc, Robert Kočina, Tatjana Košič, Anton Malič, Nadja Marinčič, Igor Prinčič, Livij Semolič, Marta Vižintin, Marko Vogrič.

Trgovski zavod »Ivan Cankar«

- I. razred: Tamara Boneti, Ivana Butkovič, Marjan Cingerli, Boris Frandolič, Renco Gerget, Mirjam Kavčič, Gianna Marson, Aleksandra Marvin, Mariza Peleson, Mariza Peric, Hadrijan Peric, Katerina Prinčič;
- II. razred: Aleksander Cej, Eleonora Cijak, Marta Frandolič, Igor Juren, Aleksandra Košič, Vera Lukman, Moreno Marson, Vivijana Morandin;
- IV. razred: Edvin Butkovič, Patricija Florenin, Franka Mavrič, Renca Peleson.

Maturo bo opravljalo 13 dijakov na klasičnem liceju; na trgovskem zavodu pa 10 dijakov v tretjem in 4 v petem razredu.

Slovenskega otroka v slovensko šolo!

Letošnje šolsko leto je pri kraju in že se pripravljamo na vpisovanje v prve razrede osnovnih šol in otroških vrtcev. Naša šola je naravno vzgajališče naše mladine in zaradi tega je povsem razumljivo, da slovenski starši vpišejo svojega otroka v slovensko šolo, ki mu bo dala primerne vzgoje in doslednih napotkov za bodoče življenje. Sploh si ne moremo predstavljati naše prihodnosti brez mladih »kadrov«, ki se bodo čez par let vključili v slovensko razgibano dejavnost. Zaključek letošnjega šolskega leta je bil za naše šolstvo še posebno slovesen, saj smo v severnem delu mesta dobili novo in moderno šolsko poslopje, kjer bodo naši učenci našli prijeten dom in domače okolje.

V prve razrede osnovnih šol bo vpisovanje

na posameznih šolah in sicer med 9. in 12. uro ob delavnikih od 19. do 26. junija; starši morajo predložiti rojstni list in potrdilo o cepljenju. To velja samo za prvi razred, vsekakor pa morajo starši javiti morebitne spremembe zaradi preselitve. V istih dneh bodo sprejemali tudi prijave v otroške vrtce, tako državne kot občinske s slovenskim učnim jezikom, ki so po slovenskih vaseh in občinah ter v Gorici. V mestu starši lahko vpišejo svoje otroke v enega izmed treh občinskih vrtcev in sicer v ul. Vittorio Veneto, Ponte del Torrione in Forte del bosco. Pozivamo slovenske starše, da nemudoma poskrbijo za vpis, tako da bomo lahko ponovno beležili porast števila v slovenskih šolah in otroških vrtcih.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

O »uporabljivosti« literature

Breze — Fresach — pri Beljaku na Koroškem so po svojem poglavitnem krajevnem značaju pravzaprav tiha in prijazna vasica nekje visoko v koroških gorah. V ta kraj prihajajo poleti, tako kot tudi drugam na Koroško, turisti iz Zvezne republike Nemčije in Holandije, da se v dobrem gorskem zraku sredi travnikov in gozdov lepo odpočijejo in okrepe. To je tudi svet z zimami, polnimi snega, kot jih velikokrat poznamo le še iz knjig in iz pripovedi starejših ljudi. Otroci so tu smučarji že od najzgodnejše življenjske dobe. Ni torej čudno, da je v tem kraju doma tudi avstrijski smučarski svetovni prvak Franz Klammer. Breze - Fresach na gorskem pobočju spominjajo na neki način na slovensko »Brezje« in so kraj starega protestantizma, z lepim evangeličanskim muzejem, v katerem so razstavljeni nekateri najstarejši nemški in tudi slovenski protestantski tiski, kar bi moralo zanimati vsakega kulturno in zgodovinsko zainteresiranega človeka.

Poleg vaške protestantske cerkve pa je zanimiva tudi zelo pristrčna in nekako »zgodovinsko konzervirana« katoliška cerkev, ki ima svoje posebno versko občestvo iz tistih Brežanov, ki so ostali ali pa kljub zgodovinskim premikom spet postali katoličani. Nekoč je bilo razmerje med obema verskima skupinama prebivalstva, ki je tu, v zgornjih koroških gorah proti Vzhodni Tirolski, danes docela nemško, dokaj napeto. V zadnjih desetletjih je ta napetost precej popustila, odnosi med obema krščanskima verama se tu na terenu razvijajo v docela ekumenskem vzajemnem duhu in prijaznosti. Kdor bi seveda pogledal globlje v to lepo gorsko pokrajino pod gorami, katerih vrhovi so bili letos konec maja še vsi odeti v sneg, bi odkril marsikatero zanimivo, svojevrstno in posebno potezo kmečkega človeka na teh strmih bregovih, na katerih je bilo še nedavno življenje nad vse trdo. Tu je skrito bilo srce marsikaterega ljudskega sanjača in posebneža, tudi kakega pozabljenega pevca, kovača preprostih in pristrčnih verzov. V teh krajih so še danes doma padarji in vedeževalci, prekovaletci in zaklinjevalci bodočnosti, samorastniki zgodovinskega razvoja in kljubovanja proti katolicizmu okolice.

Breze pa so seveda tudi kraj, v katerem se vsako leto srečajo pisatelji iz mnogih evropskih držav, da se porazgovore o nekaterih značilnih ak-

tualnih kulturnih problemih in da razmislijo o vlogi in o možnostih literature v današnjem času in v bodočnosti. Posebna značilnost pisateljskega srečanja v Brezah je predvsem zelo važno dejstvo, da so na njem redno navzoči mnogi pisatelji iz vzhodnoevropskih komunističnih držav, ki se tu velikokrat polemično, a na kultiviran način, soočajo z dokaj drugačnim zahodnoevropskim miselnim načinom družbe, ki vsaj formalno živi in deluje iz pluralističnih demokratičnih izhodišč. Verjetno je bila že ob rojstvu pisateljskega srečanja v Brezah v letu 1972 prav politična nevtralnost majhne avstrijske republike na meji med Vzhodom in Zahodom tista odskočna vzmet, ki je tako pisateljsko srečanje sploh omogočila, saj si ga v tej obliki težko zamišljamo v kaki drugi evropski državi, recimo v Nemčiji ali pa tudi v Švici. Letos so bili na srečanju navzoči pisatelji iz Romunije, Madžarske, Poljske, a tudi iz Jugoslavije, medtem ko so tokrat manjkali Vzhodni Nemci, ki so bili kot kulturni zastopniki »sorske manjšine« veliki prijatelji Slovencev in tudi avtorja teh vrstic in so bili v Brezah vsakoletni dobrodošli gosti. Tudi avstrijska intervencija pri vzhodnonemškem veleposlaniku na Dunaju ni prav nič pomagala, trenutna kulturno-politična kriza v Vzhodni Nemčiji je preveč splošna in že preveč očitna.

Jugoslovane sta zastopala dva slovenska pisatelja, ki sta prebrala dva zapažena referata. Znani prevajalec dr. Franjo Smerdu, ki je pred kratkim v Kölnu objavil svoj prevod poezije slovenskega pesnika Branka Hofmana, je govoril o »uporabnosti prevodov poetičnih del« in tu omenil zlasti starejše primere slovenskega pesništva, a tudi tako izrazite in značilne besedne umetnine, kot so na primer Kosovelovi temno in žalobno obarvani »Bori«, ki so pustili v občutkih marsikaterega tujega poslušalca najgloblji vtis. Poznejša diskusija je vseukor pokazala, da bi teksti klasične literature samo pridobili na pomenu, ko bi bili prevedeni v modernem jeziku sodobnega človeka, a s posluškom za značilnosti starega originala. Vsekakor z »olepšanim« in »sladkim« prevajanjem poezija prav nič ne pridobi. Bolje je celo, da je prevedena nekoliko krhko in »hrapavo«, da se odkrije za plastjo lepih verzov in melodij pesnikov resnični duhovni obraz brez kiča in patosa zvenečih besedi. Tak način prevajanja bi verjetno moral bolj upoštevati tudi dr. Franjo Smerdu, ki je drugače gotovo zelo zaslužno pretil marsikatero slovensko pesniško delo v nemški jezik. Žarko Petan, gledališki režiser in zelo upoštevani pisatelj duhovitih slovenskih aforizmov, pa je predstavil v nekoliko preveč zgolj kompiliranem prispevku svet »satire v slovenski literaturi«.

Generalna tema letošnjega osmega pisateljskega srečanja v Brezah se je ves čas sukala okoli »uporabnosti«, oziroma »uporabljivosti« in »koristnosti literature, tako zastavljeni značaj predavanj in diskusij pa je seveda »uporabljivost« vedno znova razgalil kot neke vrste »duhovni kamen spotike«. Na tej »uporabljivosti« literarnih del in pisateljev so se netila in kresala mnjenja in protimnjenja. Uvodni referat zahodnonemškega univerzitetnega profesorja Siegfrieda Schmidta, ki poučuje na univerzi v Münstu germanistiko, je bil poln značilnih levo-radikalnih tez o novi »demokratični literaturi vseh«, kar pa je moglo biti seveda le utopična sanja o stanju, ki ni hitro uresničljivo in ni za mnoge pisatelje in člane družbe dovolj privlačno. Švicarka Ingeborg Kaiser se je na ironičen način spr-

ševala o pomenu literarnega dela kot neke vrste tržnega blaga, s katerim prekopčujejo založniki, knjigotržci in kritiki. Koroški publicist Robert Gratzer je prikazal problem literarne uporabljivosti na primeru literarnozgodovinskega razvoja in njegovih sprememb, medtem ko je Anton Eder, ki poučuje germanistiko na Poljskem, razvil svojevrstno in zelo problematično, a ne nezanimivo utopijo o novem nekomercialnem literarnem načinu duhovnega komuniciranja, ki more obiti tiskarja in založnika in spregovoriti kot duhovni razgovor neposredno med avtorjem in literarnim »uporabnikom« iz oči v oči. Madžar György Timar je uporabljivost literature predstavil z ozirom na usodo pre-

PRESELITEV UREDNIŠTVA IN UPRAVE

Cenjene naročnike obveščamo, da sta se uredništvo in uprava Novoga lista preselila v ulico Valdriivo 36, prvo nadstropje.

vajanja in prevajalcev, predvsem madžarskih. Madžari so tudi sporočili, da oddaja madžarski radio od letošnjega maja za Porabske Slovence ob Monostru vsakih štirinajst dni enourni program v slovenščini. Poleg vsakoletnega madžarskega »slovenskega koledarja« tudi s prispevki v slovenskem jeziku je to novi dar Madžarske ljudske republike njenim 5.000 Slovincem, ki so zelo dolgo živeli v dokajšnji pozabi.

Letos sem bil že petič na tem svojevrstnem literarnem srečanju, ki ima po zaslugi prizadevanj predsednika Koroške pisateljske zveze profesorja Waltherja Nowotnyja dokaj sproščen in precej nezavezan značaj. To je zelo dobro, zakaj poleg referatov je še veliko prostora za večkrat zelo koristne in tudi bistvene razgovore pri mizi v gostilni Thémessi, kjer se literarno srečanje vsako leto odvija. Na teh razgovorih se vedno nekaj »zgodia«. Vzhodnoevropski pisatelji prinesejo redke knjige, revije in druge tiske, a tudi misli, ki bi jih drugače morda nikoli ne slišali. Svet nove univerzalne evropske literature, ki raste čestokrat prav iz provincialnega in »malega«, zadobi na konkretnih primerih

Poravnajte naročnino!

trenutnega vzhodnega in zahodnega literarnega življenja svojo poglobljeno podobo in značaj. Pisateljsko srečanje v Brezah je sicer večkrat polno malih korakov in tudi določene tematske neizčiščenosti, a je vseeno in tembolj značilen primer literarnega življenja v našem tehničnem času ideologij in komercialnih vezanosti. Je pa to tudi koristno srečanje. Mnogi navzoči pisatelji bodo čez čas izšli v »Antologiji sodobne književnosti«, ki jo pripravljajo na Poljskem, pesmi mnogih avtorjev so izšle ali izidejo v Romuniji in na Madžarskem, a tudi drugod. Na letošnjem srečanju, ki je potekalo med 24. in 27. majem, sta bila navzoča tudi slovenska koroška pisateljica Valentin Polanšek in Andrej Kokot. Naloga naših slovenskih koroških literatov bi morala biti prav v tem, da bi navzoče mednarodne pisatelje opozorili na dogajanje v slovenski koroški literaturi in da zato ne bi tako pasivno in neopazno stali ob strani na srečanju v deželi, katere duhovni sooblikovalci so zagotovo in po vsej pravici.

LEV DETELA

Kulturne novice

SMRT SIMPATIČNEGA FILMSKEGA IGRAVCA

V bolnišnici v Los Angelesu je umrl v noči od touka na sredo slavni filmski igralec John Wayne, ki je bil znan in priljubljen zlasti po svojih vlogah v filmih western. Star je bil 72 let. V bolnišnici je bil že poldrugi mesec, vendar marsikdo še ni hotel in ni upal verjeti, da je tako hudo s priljubljenim igralcem, zadnjim »cowboyem«, ki je oživljal na filmskem platnu nekdanje junake savan in pustolovskih podvigov na konjskem hrbtu.

OKREVANJE JOSIPA TAVČARJA

Dramatik in pisatelj Josip Tavčar je bil pred kratkim operiran v Ljubljani. Operacija je srečno potekla in zdaj je že na okrevanju doma. Želimo mu čimprejšnje popolno ozdravljenje in čimvečjih novih dramaturških uspehov v prihodnosti.

Nazadovanje KD in KPI ter okrepitev sredine in PSI

■ nadaljevanje s 1. strani

Za demokratično Italijo pa predstavlja pravo pravcato sramoto volilni izid misovske, fašistične liste, na kateri so bili izvoljeni kar štirje evropski poslanci. Če se ne motimo, je Italija edina država v okviru Evropske skupnosti, ki ima več kot 30 let po končani drugi svetovni vojni in zmagi nad fašizmom tako močno fašistično stranko, da se ji je posrečilo izvoliti kar štiri poslance v evropski parlament. Čudno se nam zdi, da o tem veliki italijanski dnevniki in »napredne« revije ne črhejo niti besedice, medtem ko so pred leti na dolgo in široko pisali ter obsojali dejstvo, da je v Zahodni Nemčiji pričela nastopati neonacistična stranka, ki pa je imela, kot vsi vemo, zelo kratko življenje. Tedaj je italijanski tisk pisal v tonu, kot da bi se bil pojavil nov Hitler, čeprav je bilo jasno, da gre v resnici za muho enodnevnico.

SPOMENIK TREM PADLIM V ŠTANDREŽU

Preteklo soboto popoldne je bila na domačem pokopališču svečanost v spomin treh borcev Gradnikove brigade, ki so ob koncu vojne padli v Kraški ulici v Štandrežu; to so Jože Jeram, Anton Mrak in Franc Thaler, ki že od leta 1945 počivajo v štandreški zemlji. Sedaj so njihovi grobovi dobili spominsko obeležje, z dvojezičnim napisom, kar je sad sporazuma med italijansko in jugoslovansko komisijo za počastitev žrtev v drugi svetovni vojni. Po pozdravu predsednika rajonskega sveta Walterja Reščiča, je spregovoril goriški župan De Simone, ki je posebej poudaril, da bodo tudi na glavnem goriškem pokopališču postavili grobnice tam pokopanim jugoslovanskim partizanom in da je dolžnost vseh, da se primerno oddolžimo tem žrtvam. Spomenik je blagoslovil štandreški dekan Jože Žorž, spregovorili pa so še Danilo Nanut in Milan Pelicon ter Stojan Fakin v imenu družbenopolitičnih organizacij iz Nove Gorice; sledile so recitacije in nastop moškega zbora »O. Župančič«.

Kar zadeva Furlanijo - Julijsko krajino, je treba ugotoviti, da ni bil neposredno izvoljen na evropskih volitvah noben kandidat iz te dežele. Medtem ko pišemo, še ni znano, kakšna usoda čaka tržaškega župana Cecovinija, ki je kandidiral kot neodvisnež na liberalni listi in je prvi neizvoljeni kandidat v severovzhodnem volilnem okrožju. Tu je bil na liberalni listi izvoljen časnikar in pisatelj Enzo Bettiza, ki je bil izvoljen tudi v severozahodnem okrožju in se bo moral zato odločiti ali za eno ali za drugo okrožje. Župan Cecovini bi postal član evropskega parlamenta le v primeru, da bi se Bettiza odpovedal izvolitvi v severovzhodnem okrožju. O tem vprašanju bo, kot smo slišali, sklepalo liberalno osrednje strankino vodstvo na seji, ki bo 19. t.m. Večjo možnost za izvolitev ima neodvisni kandidat na listi Krščanske demokracije Marcello Modiano, predsednik tržaške trgovinske zbornice in podpredsednik Zveze italijanskih industrijcev. Modiano je prvi neizvoljeni kandidat na listi KD in bi postal član evropskega parlamenta, če bi odstopil na primer poslanec Piccoli. Ta je baje že izjavil, da se misli posvetiti predvsem notranji italijanski politiki. Nekaj možnosti za izvolitev v evropski parlament ima nadalje neodvisni kandidat na radikalni listi Gianni Giuricin. Ta je tretji neizvoljeni kandidat na tej listi. Marco Pannella, ki je bil neposredno izvoljen, je že izjavil, da se bo izvolitvi odpove-

dal. Drugi neizvoljeni kandidat na tej listi je pisatelj Sicascia, ki pa je bil neposredno izvoljen v nekem drugem okrožju. Tretja neizvoljena kandidatka je poslanka Emma Bonino, ki bi te utegnila izvolitvi odpovedati in šele v tem primeru bi prišla v poštev izvolitev Giannija Giuricina.

—o—

PRIJAVITI DAVČNO ŠTEVILKO

Vsi, ki so pred 1. januarjem 1978 prejeli listine, predvidene po dekretu predsednika republike št. 784 z dne 2. novembra 1976, morajo najkasneje do 30. junija t. l. vložiti na županstvo prošnjo, s katero prosijo za dopolnitev teh listin z navedbo davčne številke (codice fiscale); omenjeni dekret se nanaša na izdajo trgovinskih dovoljenj, gradbenih in urbanističnih koncesij, koncesij javnih površin in tako dalje. Slovenska županstva obveščajo, da je treba to takoj urediti, sicer listine izgubijo veljavnost poleg tega, da bodo zainteresirani plačali še denarno kazen, če bi se predpisa ne držali.

—o—

VPISOVANJE V ŠOLE NA GORIŠKEM

Vpisovanje v 1. razred na vseh slovenskih osnovnih šolah goriške pokrajine bo od 19. do 26. junija t. l. od 9. do 12. ure.

Vpisujejo se otroci rojeni v letu 1973. Za vpis je potreben rojstni list in potrdilo cepljenja.

Učenci ostalih razredov bodo uradno vpisani v naslednje razrede. Morebitne premestitve morajo starši javiti.

Priznanje dramski skupini »Štandrež«

Še eno priznanje za dramsko skupino prosvetnega društva »Štandrež«. Z Moorovo komedijo »Cvetje hvaležno odklanjamo« so se Štandrežci uvrstili na zaključno prireditev XXII. srečanja gledaliških skupin Slovenije. Nastopili so 29. maja v Križevcih pri Ljutomeru, ob prijaznem sprejemu tamkajšnjega prebivalstva. Dramska skupina je v zadnjih letih prejela že precej pomembnih priznanj in nagrad, to slednje pa je verjetno eno izmed najvažnejših. Šestčlanska komisija je izvajanje štandreške skupine ocenila zelo pozitivno in izrekla pohvalo posameznikom in celotnemu ansamblu in njihovemu trudu za važno delo, ki ga opravljajo kot gledališki igralci v zamej-

stvu. Prav tako topel je bil sprejem tudi pri številnih gledalcih, ki so na viden način izkazali priznanje našim prosvetarjem. Po predstavi je predstavnik ZKOS in Združenja gledaliških skupin podelil članom štandreške skupine Linhartovo značko za njihovo večletno udejstvovanje na tem področju; priznanje so prejeli Marinka Antonič, Marko Brajnik, Marjan Breščak, Jordan Mučič, Damjan Paulin, Majda Paulin, Vanda Srebotnjak in Božo Tabaj. Medtem ko štandreškimi igralcem izrekamo čestitke, jim želimo veliko uspeha pri bodočem delu in izražamo željo, da bi jih ponovno videli na naših odrih v novi gledališki interpretaciji.

—o—

VPIS V DRŽAVNE OTROŠKE VRTCE

Vpis v državne otroške vrtce bo od 19. do 26. junija. Za vpis je potrebna prošnja, ki jo starši dobijo pri vzgojiteljicah v otroških vrtcih. Vpiše se lahko otroka, ki v tem letu izpolni 3. leto starosti.

—o—

Med novimi terorističnimi ideologi, ki so jih te dni zaprli v Italiji, je tudi sin — soravnatelj neke petrolejske drube, nek inženir in še drugi bogataški »sinčki«. Lepi proletarci!

—o—

Ugledni slovenski literarni zgodovinar profesor Anton Slodnjak je obhajal 13. t.m. osemdesetletnico. Doma je iz Slovenskih goric.

—o—

Zaključuje so šolsko leto na slovenskih šolah v Italiji. Šole pripravljajo pregled nad uspehi.

Prvo Tončičevo nagrado je dobila Alenka Rebula

nadaljevanje s 4. strani)

Jim jih daje Sklad na voljo, ter tudi študentje iz Rezijske in Kanalske doline bi se lahko začeli obručati na Sklad. V ta namen naj bi se novi odbor z novo pobudo obrnil imensko na rezijanske in kanalske študente; hkrati pa prosimo tisk, da s svoje strani opozori javnost na to možnost.

Preden predam besedo blagajniku, da vam točneje poroča o obsegu Skladovega dela ter o dohodkih in stroških, želim skleniti svoje poročilo z mislijo, ki se v poslednjih časih čedalje bolj krepi v moji zavesti: vsako občestvo pokaže svojo življenjskost, svojo žilavost tudi s pobudami v korist njegovih članov; zato je tudi Slovenski visokošolski sklad »Sergij Tončič« eden izmed termometrov, po

katerih lahko merimo življenjskost slovenske manjšine v Italiji. Če se bo odbor postavil, da zboljša svojo službo v korist naših študentov; in če se bojo novi bivši študentje in drugi člani slovenskega občestva pri nas včlanili ter s svojo skromno podporo omogočili delo Sklada, bo to eden znakov naše življenjskosti.

Študentje pa lahko pokažejo svojo življenjskost s tem, da se obračajo na Sklad za katero koli od uslug, ki jo Sklad daje njim na razpolago, in s tem, da pošiljajo svoje študije in publikacije — in ne samo disertacije — in s tem tudi v bodoče konkurirajo za nagrado »Dr. Frane Tončič«.

Nagrado »Dr. Frane Tončič« so podelili Alenki Rebula za njeno diplomsko delo.

KNUT HAMSUN POTEPUHI

OOOO Poslovenil Oton Župančič OOOOOOOOO 54 OOOOO

Ladja je pristala pri neki postaji. Ženski z morskoboleznijo je zdaj toliko odleglo, da je vstala, si otresla obleko in se uredila, nato je odprla košaro z brašnom in začela jesti skladance. Edevart ji je prinesel iz kuhinje skodelo kave in rekel, da jo bo to pokrepčalo; prijazno se mu je zahvalila in mu ponudila skladancev. Zaplela sta se v daljši pogovor.

Dà, v Bodöju se bo dala operirati, njen mož pride tja in se sestane z njo, pride z juga, potuje z blagom v oprtniku, kramar je. Več mesecev je že z doma, nje ni več strpelo, tako je sanjarila, tako se ji je tožilo po njem. Bila sta skupaj samo nekaj tednov po poroki, nato je šel spet po kupčiji in se potikal vsepovsod in bil nastavljen vsem skušnjavam. Sicer ima poročni prstan, ali Bog ve, nemara ga skriva v žepu — Bog mi odpusti moje pregrešne besede. Zdaj pa se mora z njo sestati, prosim —

Med govorjenjem si je odvezala rute z glave in vrata in zdaj je sedela z nezastrtim licem. Bila je mlada in lepa, res, celo zobem ni bilo kaj prigovarjati.

Edevart jo je osuplo pogledal in vprašal: »Ne vem prav, zdi se mi, kakor da te poznam —?«

»Mattea!« je rekla in pokimala.

Bila je Mattea s stokmarkenskega sejma, Avgustova enodnevna nevesta.

Edevart ni vedel drugega reči nego: »Da sva se tukaj zopet srečala — tega je zdaj dve leti —«

»Tri leta,« je popravila. »Jaz sem te koj spoznala, zato sem se zamotala v vse te rute, potlej pa si mi prinesel kavo in si bil ljubezniv z menoj, in med nama ni prav za prav nikakih računov. Kje je tvoj tovariš Avgust?«

»Ne vem, na kakem velikem morju, on je povsod, zdaj bogat, zdaj reven, kakor kane.«

»Ali je bil name hud?«

Edevart je odgovoril: »Zadnje jutro sva te povsod iskala, obredla sva ves Stokmarknes, pa te nisva našla.«

»Tudi jaz sem ga iskala,« je rekla Mattea, »potlej pa nisem več utegnila. Dà, dà, tega je že tako dolgo! Kaj sem že hotela reči: Kam pa greš?«

Edevart: »Ne izprašuj me. Tisoč misli mi je v glavi, kakor pravi pesem.«

»In ljubiš tisto, ki je ne moreš dobiti,« se je zasmejala Mattea. »Ali te je vodila za nos?«

»Odšla je.«

»Ah, ti siromak!« je rekla Mattea sočutno. »Samo ne jokaj za njo, saj si tako brdek in zal fant.«

Edevart, ki se mu dobro zdi: »Kaj je pa s tvojim vratom? Nič ne vidim.«

»Da, kdo bi to vedel!« je odgovorila in se navihano smejala.

»Kaj je skrivnost?«

»Skrivnost,« je odgovorila. »Na svetu nič mi ni, ali nekaj sem si morala izmisliti, kar bi mu pisala in rekla, da se brez njega ne upam dati operirati.«

Edevart je onemel, zazijal, kakor da ne ve, kaj naj si misli. »To se pa špaso sliši,« je rekel.

To je hotela zagladiti in je rekla: »No, tako čisto za prazen nič tudi ne bo prišel, to ne. Saj me je vrat bolel, ko sem mu pisala, in zdaj pojdem res k doktorju, da me pregleda. Pred vsem pa sem hotela, da bi se z menoj sestal, tega mi ne more nihče zameriti. In vse moje sosede so tudi rekle, da se moram dati operirati.«

Edevart si je bil zdaj zastran Mattee že bolj na jasnem in se je spustil v njeno šalo: »No, to pridem pa gledat, kako te bodo rezali.«

Ona: »S tem se nikar ne šali. Nemara je pa z menoj slabše, kot si mislim.«

»Da moreš tako govoriti! Ko si vendar tako čila in lepa. Jaz bi bil vesel, če bi bil tvoj mož.«

Živo sta se razgovarjala, morje je bilo mirno za otočiči, in ona je bila radostno razigrana. Pripovedovala sta si, odkod sta prišla, on ji je pravil, da si je kupil na jugu posestvo, in ji pokazal pogodbo. Zvečer sta sedela skupaj, dokler nista zaspala. Ko je začutil, da mu je položila roko v roko, se je sklonil k nji in jo poljubil. Klavrna luč je brlela daleč na neki steni. Tu in tam so sedeli potniki in kinkali.

Edevart in Mattea sta se ponoči nekolikokrat zdramila, pošepetala sta in se tesneje stisnila, on je ovil roko okrog nje, to je oba grela.

Zarana sta se prav dobro poznala.

Ko so prišli v Bodö, je zagledala že oddaleč svojega moža na nabrežju in je rekla: »Tam stoji moj mož. Prejkone ga poznaš, Nils je, ki sem bila z njim zaročena, videl si ga na sejmu. To je sin bogatega brodarja z Ofota. Haha, na smeh mi je, kadar se spomnim, kako se je Avgust razkačil!«

Dà, bil je mladi fant, ki je bil kriv, da je Avgust vihtel krušni nož in vrgel stolec po sobi. Ah, to je bil mogočen trenutek! In Mattea, ta škrat, je tajila vso krivdo in potem sveto prisegala, da hoče biti Avgustova do groba.

»Kaj praviš, ali se ne bova nikoli več videla?« jo je vprašal Edevart.

Bila je pač samo nekaka vljudnost in ni pomenila nič drugega, ali v zadnjem trenutku je vtihotapila roko za hrbet in prijela njegovo, to je učinkovalo, izgubil je tla pod nogami in rekel:

»Sicer pa lahko tudi tukaj izstopim!«

Imel ni nikakega načrta, vse, kar je mislil je bilo brez stalnosti in smeri, prevrgel ni nobenega sklepa, ko se je vdal prvemu nagibu. Lahkomiselno in brez globljega preudarka si je hitro kupil listek in šel na kopno.

Bilo je duševno nemarje — izkazalo se je, da je to izhod.

Nils kramar je bil spočetka nekoliko nejevoljen, da se je zopet srečal z Edevartom: »V Stokmarknesu? A, takrat!« — »Da, kaj se ne spominjaš več,« je rekla Mattea, »tistega norca z zlatimi zobmi? Haha, ta je bil prifrknjen!«

Šli so v mesto in se pomenkovali, ustavili so se pred neko gostilno in vstopili. Pozneje so se še večkrat srečali in so se pogosto sešli, ker so stanovali v isti hiši.

Mattea je bila pri doktorju, hvala Bogu, se ji ni bilo treba dati operirati, vendar je dobila kapljice in dobre nasvete, to jo je zelo razveselilo. Nils je skoval načrt: Edevart in on se morata združiti in skupaj kupčevati. Edevart ima na jugu kmetijo, na to dobita lahko velikanski kredit za blago. On sam ima svojega bogatega očeta, brodarja v Ofotu, ali njemu gre nerado izpod palca.

Edevart ni imel nič zoper ta načrt, ni bil napačen, tudi mu je dišalo, da je tu tako sedel in bil imovit in solventen in je mogel reči dà ali ne. Mattea ga je gledala in mu goreče prigovarjala, bilo je, kakor da bi ga imela rada v svoji bližini in kakor da mu je vdana.

»Preudaril bom,« je rekel.

Preudarjal je. Ali če si vse natanko premisli, zakaj naj se ujarmi z drugim, da bo na drobno kramaril? Nils je tožil zavoljo premajhnega kredita, skoraj vse ima razprodano, njegova krošnja je prazna, kaj to Edevartu mar? Kaj ne more svojega posestveca sam ukoristiti, ga zastaviti za blago in začeti kupčijo na svojo roko? To je izhod. Mattea je poudarjala, da ima Nils izkušnje, da je dve leti potoval po kupčiji. Edevart se je temu nasmehnil, tudi on ni novinec v kupčiji, bil je v dobri šoli pri samem velikem Knoffu na Fosenlandu. Mattea: ali Nils ima svojo čvrsto pot, pozna vsakega človeka po kmetijah, in ve, kako je treba katerega prijeti. In mimo tega ima svojega očeta.

Popoldan je šel Nils k trgovcem v Bodöju, da bi stolkel kaj novega blaga za svojo suho krošnjo. Ko je ostala Mattea z Edevartom sama, ga je pregovorila — dà, pregovorila k obvezni besedi, da ni mogel več izbegniti. Bila je pravi dečko. A to pot se ni prodal in ni delal neumnosti, ni bil zaljubljen. Ko je prišel Nils domov in je slišal veselo novico, ga je Edevart brž potlačil, ko je pokimal in rekel: »Napisali bomo pogodbo!« — »Pogodbo, zakaj to?« — Edevart je samo spet pokimal.

Šli so k odvetniku in dali narediti pisno. Edevart se je držal tega: kmetija je njegova, on je tisti, ki je preskrbel kredit. Nils je bil pri tej kupčiji prav za prav zgolj njegov sluga.

O, ta Mattea, ta dečko, pobledela je in se raztogotila: »Ta pogodbo moraš kratko malo sežgati!« je rekla svojemu možu.

Edevart ni imel nič zoper to, Mattea ga je morila s svojo vsiljivo podjetnostjo, spomnil se je, kako je pred tremi leti izgubila z Avgustovim prstanom in uro.

»Kar sežgi jo! Zastran mene!« je rekel.

Ne, ne, Nils pa tega že ne. Prijatelja hočeta ostati in počakati, kaj nanese čas. Nemara niti ne bo tako dolgo trajalo, pa bi se mogel od družništva odkupiti!

(Dalje prihodnjič)

EVROPSKA SKUPNOST IN NARODNE MANJŠINE

(Nadaljevanje s 3. strani)

Velika večina slovenskega naroda ostaja, kot vemo, zunaj Evropske skupnosti in tako moramo ostati Slovenci, ker ni uspelo izvoliti skupnega valdaostansko-slovenskega predstavnika, brez zastopstva in glasu v evropskem parlamentu.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« ■ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, štev. 157 ■ Odgovorni urednik: Drago Legiša ■ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 772151